

УДК 37.013.378.4

ПРОЕКТНА ТЕХНОЛОГІЯ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Хлєбїк С. Р.

Розкрито сутність та особливості проектної технології як ефективного засобу формування соціальних ініціатив студентів соціально-педагогічних спеціальностей. Розглянуто умови педагогічної підтримки соціальної ініціативи студентської молоді в проектній діяльності неурядових організацій.

Ключові слова: проектна технологія, педагогічна підтримка, соціальна ініціативність, студентська молодь, проектна діяльність неурядових організацій.

Раскрыто сущность и особенности проектной технологии как эффективного способа формирования социальных инициатив студентов социально-педагогических специальностей. Рассмотрены условия педагогической поддержки социальной инициативы студенческой молодежи в проектной деятельности негосударственных организаций.

Ключевые слова: проектная технология, педагогическая поддержка, социальная инициативность, студенческая молодежь, проектная деятельность негосударственных организаций.

The article reveals the essence and peculiarities of the project technology as an effective means of fostering social initiatives in students of socio-pedagogical specialties. Conditions of pedagogical support of social initiative in student youth in projects of nongovernmental organizations are considered.

Key words: project technology, pedagogical support, social initiative, student youth, projects of nongovernmental organizations.

У сучасному суспільстві існує потреба у соціально зрілих, ініціативних людях, орієнтованих на позитивну самореалізацію у всіх сферах життєдіяльності суспільства, здатних не просто адаптуватися в навколишньому світі, а творчо його перетворювати. Зміна світоглядно-ціннісних орієнтирів та вимог суспільства до особистості передбачає формування якостей, що дають змогу особистості самостійно визначити проблему, сформулювати завдання та знайти оптимальні шляхи їх вирішення.

Соціальна ініціативність виступає двигуном діяльності, стає потребою в активних діях, які характеризуються новизною, випередженням, нетрадиційними способами вирішення соціальних проблем та суперечності, творчим ставленням до справи, лідерством і разом із тим відповідальністю за свої дії.

Сучасна освіта, виконуючи соціальне замовлення суспільства, досягає цілей на засадах гуманізму, демократії, взаємоповаги, індивідуалізації, створення умов для саморозвитку та самореалізації особистості. У зв'язку з цим традиційна система підготовки соціальних педагогів до здійснення професійної діяльності зазнає змін, традиційні форми, методи, технології змінюються інноваційними, особливе місце серед яких посідають проектні технології.

Проектна технологія має великий досвід науково-теоретичного обґрунтування (дослідження В. Безрукова, М. Бершадського, В. Беспалько, Дж. Джонса, Д. Дьюї, У. Кілпатрика, Н. Матяш, В. Монахова, Е. Полата, С. Шацького та ін.) і практичного використання в праці педагогів кінця XIX – початку XX ст. Філософські та педагогічні аспекти проектної технології розглядалися в працях Дж. Джонса, Дж. Дьюї, У. Кілпатрика, Є. Коллінгса, Л. Левіна та ін. Тема соціально-педагогічного проектування широко представлена в працях І. Бестужева-Лади, Т. Дрідзе, В. Кутьєва, М. Хасанова, А. Федорова, Л. Філіпова та ін.

Певні відмінності у розумінні сутності поняття "проектна технологія" сформувалися у вітчизняній і зарубіжній педагогіці.

Американські вчені Дж. Дьюї, В. Кілпатрик, Е. Коллінгс, Е. Паркхарст, Д. Снеджен, які вперше дали характеристику і застосували в практиці метод проектів, розглядали проект як метод планування доцільної діяльності у зв'язку з вирішенням будь-якого навчального завдання в реальній життєвій обстановці [3, с. 9]. Як зарубіжні дослідники (Дж. Дьюї, В. Кілпатрик, Е. Коллінгс, Е. Паркхарст, Д. Снеджен, Е. Заїр-Бек, Дж. Пітт та ін.), так і деякі вітчизняні науковці (Є. Казакова, М. Павлова, Г. Пічугіна та ін.) застосовували метод проектів як один із шляхів пробудження й підтримки інтересу учнів до навчального процесу, прагнули до того, щоб процес проектування приносив дитині конкретну особисту користь і його результати могли використовуватись у повсякденному житті.

Українські вчені Г. Ващенко, А. Макаренко, С. Русова та інші, як і російські педагоги, пов'язували метод проектів із проблемою розвитку особистості, підготовкою її до життя і праці.

Відомі російські вчені Б. Ігнат'єв, М. Крупеніна, С. Шацький, В. Шульгін та інші проголосили метод проектів єдиним засобом перетворення школи навчання на школу життя. Вони характеризували його як метод, який комплексно реалізує низку принципів: самодіяльність, співробітництво дітей і дорослих, урахування вікових та індивідуальних особливостей дітей, діяльнісний підхід, актуалізація суб'єктної позиції дитини в педагогічному процесі, взаємозв'язок педагогічного процесу з навколишнім середовищем [2, с. 15]. У практиці вчителі на основі методу проектів виробляли у дітей бажання працювати для суспільства і робити свій внесок у загальну справу. Проекти мали переважно громадський характер.

У сучасному науковому полі українські та російські вчені В. Беспалько, О. Блохін, І. Єрмаков, І. Зязюн, Є. Полат, С. Сисоєва, Г. Селевко, І. Чечель та інші розглядають метод проектів як педагогічну технологію, яка відображає реалізацію особистісно орієнтованого підходу в освіті і сприяє формуванню вміння адаптуватися до швидкозмінних умов життя людини в постіндустріальному суспільстві [5, с. 26].

Дослідники І. Бех, В. Білоусова, М. Красовицький, Г. Ксензова, Г. Селевко, В. Гольдберг, Р. Рогова, Н. Щуркова та інші зазначають, що використання проектної технології у виховному процесі навчального закладу дає змогу зацікавлювати молодь різними видами суспільно значущої діяльності та збагачувати їхній життєвий і соціальний досвід, надає можливість проявляти себе в різних соціальних ролях, займати суб'єктну позицію у проектній діяльності.

Включення в проектну діяльність представників громади посилює педагогічний потенціал виховного соціального середовища.

Демократизація вищої освіти сучасного українського суспільства, надання їй державно-національної спрямованості вимагають від науковців і практиків пошуку таких шляхів якісного вдосконалення навчання і виховання майбутніх фахівців, які б давали можливість успішно досягати індивідуальних та суспільних цілей. Підготовка до ініціювання, розроблення та втілення соціальних проектів в умовах навчання у ВНЗ передбачає організацію комплексної педагогічної підтримки студентської молоді.

За визначенням О. С. Газмана, під педагогічною підтримкою розуміють превентивну й оперативну допомогу молоді у вирішенні їхніх індивідуальних проблем, пов'язаних із фізичним та психічним здоров'ям, соціальним та економічним становищем, навчанням; з ефективною міжособистісною та діловою комунікацією; життєвим, професійним та етичним вибором [1]. Це педагогічна технологія, що спрямована на допомогу у самовизначенні, самовираженні особистості, розвитку її неповторної індивідуальності. Її використання що сприяє формуванню та розвитку соціальної ініціативності як риси характеру та прояву соціальних ініціатив студентською молоддю як конкретних соціальних проектів.

Ефективність педагогічної підтримки соціальної ініціативи студентської молоді у вищому навчальному закладі залежить від участі керівництва закладу, яке забезпечує тісний взаємозв'язок із неурядовими організаціями місцевого рівня. Управління педагогічною підтримкою як процес планування, організації, мотивації та контролю потрібне для того, щоб сформулювати та досягти

поставлених цілей. В основі цих процесів функціонують певні педагогічні умови, які оптимізують навчальну і позанавчальну діяльність вишу.

В. М. Манько вважає, що педагогічні умови – це взаємозалежна сукупність внутрішніх параметрів і зовнішніх характеристик функціонування, що забезпечують результативність навчального процесу [2].

З урахуванням цього, доцільно розглянути умови соціально-педагогічної підтримки соціальної ініціативи студентської молоді у проектній діяльності неурядових організацій місцевого рівня:

1. Структурно-змістове забезпечення процесу соціально-педагогічної підтримки соціальної ініціативи студентської молоді в проектній діяльності неурядових організацій місцевого рівня. Ця умова передбачає формування у студентської молоді системи знань, умінь та навичок стосовно реалізації соціальних ініціатив у проектній діяльності неурядових організацій місцевого рівня. Зокрема, знань щодо специфіки соціального проектування, усвідомлення сутності проектної діяльності в неурядових організаціях; умінь реалізувати теоретичні знання в практичній діяльності. Важливим є створення спеціального компонента в змісті професійної підготовки студентської молоді, який би відображав сутність і специфіку вияву соціальної ініціативи в проектній діяльності неурядових організацій.

Інформаційне забезпечення соціальних ініціатив студентської молоді, організація інформаційного обміну є необхідною умовою вирішення соціальних проблем на локальному рівні та сприяє підвищенню рівня таких ініціатив.

Експериментальні дослідження науковців засвідчили низький рівень студентських знань стосовно проектної діяльності неурядових організацій, можливостей якісних впливів на соціальну дійсність місцевої громади, механізмів та способів такої роботи.

Інформування студентської молоді, сприяє усвідомленню потреб громади, розумінню напруження та невдоволення, які відчувають члени громади, спонуканню їх до започаткування позитивних дій з метою прийняття відповідних рішень, реалізації соціальних ініціатив у межах проектної діяльності громадських організацій.

2. Поетапне формування ставлення студента до себе як до суб'єкта соціальної ініціативи, залучення його до реальної соціально значущої діяльності, що моделюється в проектній роботі неурядових організацій місцевого рівня. Ця умова передбачає забезпечення практико-орієнтованого характеру навчання студентів соціально-педагогічних спеціальностей. Як свідчить досвід професійної підготовки студентів у вищому навчальному закладі, орієнтація тільки лише засвоєння теоретичного матеріалу призводить до одержання формальних знань, що знижує ефективність їх використання на практиці. Це, своєю чергою спричиняє проблему тривалої адаптації студентів-випускників, що часом зумовлює розчарування в проектній діяльності, втрату соціальної ініціативи. Процес навчання повинен являти собою сукупність різних форм, методів і засобів, за допомогою яких можливо відтворити предметний і соціальний зміст проектної діяльності в неурядових організаціях місцевого рівня, фрагменти майбутньої соціальної діяльності, розвивати професійні та особистісні здібності студентів, необхідні для успішної реалізації соціальної ініціативи.

3. Організація безперервного педагогічного моніторингу. Об'єктивне оцінювання результатів соціально значущих досягнень студентів, рівня реалізації соціальних ініціатив дає можливість вчасно вносити зміни у форми, методи, засоби та зміст навчального матеріалу. Технологічність оцінки результатів навчання залежить від своєчасного контролю і засобів, які впроваджуються із цією метою. Основні види контролю здійснюються за допомогою педагогічного моніторингу (вхідний, поточний і підсумковий), завданнями якого є: спостереження за процесом створення та реалізації соціальних ініціатив проектної діяльності неурядових організацій та одержання оперативної інформації про нього; своєчасне виявлення змін, що відбуваються; запобігання негативним тенденціям; короткострокове прогнозування; оцінювання ефективності моделі педагогічної підтримки соціальної ініціативи студентської молоді в проектній діяльності неурядових організацій. Визначаючи процедури моніторингу, слід урахувати такі

вимоги: набір показників моніторингу має бути обмеженим і постійним протягом експериментального навчання показники повинні мати оцінний характер.

Отже, досвід запровадження проектних технологій у вищій школі засвідчує, що компетентність майбутнього фахівця у проектній діяльності виступає, з одного боку, передумовою його професійного розвитку, посилює можливість вияву творчої індивідуальності майбутнього соціального педагога, з іншого – виявляється найвищим рівнем прояву професійної творчості. Водночас, консолідації дій освітян та практиків соціальної сфери у підготовці відповідних фахівців має сприяти дотримання певних соціально-педагогічних умов, які розуміються як сукупність сприятливих організаційно-педагогічних факторів, реалізація які забезпечує ефективність педагогічної підтримки соціальної ініціативи студентської молоді у проектній діяльності неурядових організацій місцевого рівня.

Література

1. Игнатъев Б. В. О методе проектов как основном методе работы трудовой школы / Б. В. Игнатъев, М. В. Крупенина // На путях к методу проектов. – М. : Работникпросвещения, 1930. – С. 11–35.
2. Килпатрик У. Х. Метод проектов. Применение целевой установки в педагогическом процессе / У. Х. Килпатрик. – Л. : Брокгауз-Ефрон, 1925. – 10 с.
3. Селевко Г. К. Энциклопедия образовательных технологий : у 2 т. / Г. К. Селевко. – М. : НИИ школьных технологий, 2006. Т. 1. – М. : НИИ школьных технологий, 2006. – 816 с.
4. Газман О. С. Неклассическое воспитание. От авторитарной педагогике к педагогике свободы / О. С. Газман. – М. : МИРОС, 2002. – 296 с.
5. Манько В. М. Дидактичні умови формування у студентів професійно-пізнавального інтересу до спеціальних дисциплін / В. М. Манько // Зб. наук. пр. : Соціалізація особистості / М-во освіти і науки України, НПУ ім. М. П. Драгоманова. – К. : Логос, 2000. – С. 153–161.